

En annan väg till välstånd

Kolumn

Lars Jonung

I början av 1990-talet revs den mur som tidigare hindrat utlandet, det vill säga utländska ägare/investerare, från att köpa svenska företag via aktiemarknaden. Marknaden för ägande och drivande av företag i Sverige öppnades för internationell konkurrens genom denna avreglering.

Följden blev att svenska företag i rask takt köptes av utlandet, gick samman med utländska företag och då vanligen flyttade sina huvudkontor utomlands. Aga, ASG, Astra, Avesta, BPA, ESAB, Linjebuss, Nobel, Pharmacia, PLM, Saab, Svedala och Volvo personvagnar med flera företag sveptes med i utvandringsvågen. Den rullar på obruten, om inga åtgärder vidtas.

Vilken ägarpolitik bör då föras för att finna en lämplig balans mellan inhemskt och utländskt ägande? Här finns minst tre alternativ att välja mellan.

Det första är att förneka internationaliseringen och återgå till läget före avregleringen för tio år sedan. Sveriges gränser skulle på nytt stängas för utländskt ägande. Ett sådant återfall i nationell isolationism är varken önskvärt eller möjligt. Internationell konkurrens om ägandet, givet en lämplig ram, har positiva effekter på svensk ekonomi. Våra förpliktelser som medlem av EU förhindrar dessutom en reträtt in i en sluten finansiell värld.

En andra väg är att återgå till den traditionella socialdemokratiska ägarpolitiken - den som gällde fram till början av 1990-talet - men samtidigt behålla Sverige öppet för utländska ägare. Den politiken byggde på ett växande offentligt eller kollektivt ägande i olika former: socialisering av företag, subventioner till så kallade allmännyttiga företag, fackligt ägande genom de så kallade löntagarfonderna, kommunalt ägande samt styrning via pensionssystemet. Det övergripande målet var att pressa tillbaka det privata ägandet. I denna strategi ingick också stödet till företag direkt kopplade till s-partiet - allt från Folksam och Konsum till Fonus.

En sådan reträtt till den gamla socialdemokratiska ägarmodellen är inte heller önskvärd i dag, vare sig av ekonomiska eller politiska skäl. Offentligt/kollektivt ägande är inte lika effektivt och tillväxtbefrämjande som privat ägande. Det hindrar nyföretagande och konkurrens samt bidrar till monopol och karteller. Politiskt sett skulle mångfalden i det svenska samhället hotas av en kraftig ökning av det politiskt styrda ägandet.

En tredje och mer konstruktiv väg är att bejaka internationaliseringen och den utländska konkurrensen. Problemet är att svenska ägare/kapitalister i

dag diskrimineras i förhållande till utländska ägare/kapitalister genom kombinationen av höga svenska förmögenhetsskatter, utdelningsskatter, arvskatter och inkomstskatter. Detta driver på utförsäljningen av svenska företag.

Målet bör vara att skapa åtminstone lika gynnsamma betingelser för svenska som för utländska ägare, det vill säga göra det svenska skattesystemet konkurrensneutralt mellan inhemskt och utländskt ägande samt mellan olika grupper av svenska ägare.

Ett första steg är att avskaffa förmögenhetsskatten för svenskars innehav av aktier eftersom de flesta utlänningar inte har någon förmögenhetsskatt på sitt innehav av svenska aktier. Vidare bör skatten på aktieutdelning liksom realisationsvinstskatten på aktier tas bort för att öka det privata direkta ägandet av aktier. Arvsskatten bör sänkas till låg utländsk nivå.

En annan åtgärd är att ge någon form av amnesti till de svenskar som placerat sitt kapital utomlands - lagligt såväl som olagligt. Omkring 500 miljarder kronor befinner sig nu utanför Sverige i form av flyktkapital. Om detta skulle återvända till Sverige vore detta en stark injektion för Stockholmsbörsen och för nyföretagandet. Utomlands har skatteamnesti prövats på senare tid, bland annat i Österrike och Italien. Schröders regering överväger att locka hem tyskt kapital på detta sätt.

Dessa förslag går ut på att göra svenskar privatekonomiskt rikare. De frontalkolliderar naturligtvis med den rådande utjämningspolitiken - åtminstone på kort sikt. Samtidigt utgör de inget hot mot välfärdssamhället - tvärtom. De skattesänkningar det rör sig om är små. En fortsatt utförsäljning av svenskt näringsliv och utvandring av svenskars förmögenheter utgör en större fara för det svenska välståndet än rikare svenskar i vårt land.

Förslagen ovan ligger i linje med Per-Olof Edins skattebasutredning från december förra året. Temat var där att skadliga kapitalsskatter, det vill säga ägarskatter, skall bort. Den förra LO-ekonomen har accepterat de krav som internationaliseringen ställer på den svenska ägarpolitiken. Det har också regeringen gjort genom att i tysthet ge en förmånlig ägarbeskattning åt en antal svenska miljardärer i syfte att få dem att stanna kvar i landet. Varför kan då inte vanliga svenskar få konkurrera på lika villkor med H & M:s Stefan Persson?

Önskar regeringen skapa goda betingelser för svenska ägare, så finns möjligheten att radikalt ändra i skattesystemet. Om inte, får vi vara verksamma i ett Sverige där utlandet äger alltmer av det kapital som arbetar i vårt land.

Lars Jonung är professor och forskare vid EU-kommissionen samt fristående kolumnist i Dagens Nyheter